

Ενδοοικογενειακή βία,

Το θεσμικό πλαίσιο μετά τις πρόσφατες αλλαγές του νόμου 5172/2025.

Νικόλαος Μαυρίδης, προπτυχιακός φοιτητής Νομικής Σχολής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Το άρθρο εξετάζει τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις που επέφερε ο ν. 5172/2025 στο νομοθετικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία, με κύρια εστίαση στις τροποποιήσεις του ν. 3500/2006. Αναλύονται οι νέες μορφές ποινικοποιημένης συμπεριφοράς, όπως η ενδοοικογενειακή απειλή, η κυβερνοπαρακολούθηση και η αυστηροποίηση των ποινών σε περιπτώσεις παρεμπόδισης της δικαιοσύνης. Παρουσιάζονται, επίσης, οι δικονομικές αλλαγές που στοχεύουν στη βελτίωση της προστασίας των θυμάτων, αλλά και οι προβληματισμοί που ανακύπτουν από την αυξημένη τιμωρητικότητα του νέου πλαισίου, η οποία ενδέχεται να παραβιάζει αρχές όπως η αναλογικότητα και το τεκμήριο αθωότητας. Τέλος, επισημαίνεται ότι, παρά τις θετικές προθέσεις, οι αλλαγές απαιτούν περαιτέρω εξορθολογισμό και στοχευμένη πολιτική πρόληψης ώστε να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

Σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα «η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος». Το γεγονός και μόνο ότι η φράση αυτή βρίσκεται στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα διατρανώνει την αντίληψη ότι ο θεσμός της οικογένειας αποτελεί τον πυρήνα της κοινωνίας. Είναι μία άποψη με την οποία δύσκολα θα μπορούσε να διαφωνήσει κανείς. Άλλωστε, η οικογένεια αποτελεί τον πρώτο θεσμό μέσα στον οποίο ξεκινάει να αναπτύσσεται η προσωπικότητα ενός ανθρώπου, το μέρος όπου ξεκινάει να διαμορφώνονται οι αξίες του και τον πρώτο σταθμό για την κοινωνικοποίηση του ατόμου. Πρόκειται για μία μικρογραφία του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος εντός του οποίου θα μεγαλώσει και θα εξελιχθεί το κάθε άτομο. Συνεπώς, εναπόκειται στην οικογένεια να δώσει στα νέα μέλη της τα κατάλληλα εφόδια για να βρουν τον δρόμο τους στο λαβύρινθο του ευρύτερου κοινωνικού ιστού.

Δεδομένων των παραπάνω, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα από τα πιο σύνθετα και τραγικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρώπινη κοινωνία, αφού διαταράσσει, πολλές φορές ανεπανόρθωτα, την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και δυσχεραίνει την πορεία του ως μέλους της κοινωνίας, ενώ μεγάλο μέρος της παραμένει κρυφό. Σε κάθε περίπτωση, οι επίσημοι αριθμοί απεικονίζουν μία ζοφερή πραγματικότητα όσον αφορά το μέγεθος του προβλήματος που αποτελεί η ενδοοικογενειακή βία, τόσο εντός των εθνικών συνόρων όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας υπολογίζεται ότι περίπου 1.2 δισεκατομμύρια παιδιά ηλικίας 0 έως 18 ετών υφίστανται σωματική βία ως μέθοδο τιμωρίας και σωφρονισμού στο σπίτι^[1], ενώ κατά τη UNICEF περίπου 550 εκατομμύρια παιδιά μεγαλώνουν με μητέρες που είναι θύματα συντροφικής βίας^[2].

Η ενδοοικογενειακή βία είναι άμεσα συνυφασμένη με την έμφυλη βία. Σύμφωνα με το

«οι επίσημοι αριθμοί απεικονίζουν μία ζοφερή πραγματικότητα όσον αφορά το μέγεθος του προβλήματος που αποτελεί η ενδοοικογενειακή βία»

^[1] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/corporal-punishment-and-health>, 20/08/2025 (τ.π. 27/10/2025)

^[2] <https://www.unicef.org/press-releases/fast-facts-violence-against-children-widespread-affecting-millions-globally>, 04/11/2024 (τ.π. 27/10/2025)

Ενδοοικογενειακή βία

ΚΕΘΙ, εκ των 2.833 δραστήων ενδοοικογενειακής βίας για το έτος 2017, το 84,5% ήταν άνδρες^[3]. Μέσα στους πρώτους δέκα μήνες του 2024 συνολικά 15.571 γυναίκες έπεσαν θύματα ενδοοικογενειακής βίας, ενώ οι αναφορές της Ελληνικής Αστυνομίας σημειώνουν ότι στα δέκα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα επτά είναι γυναίκες^[4]. Τέλος, δεν πρέπει να παραγνωριστεί και το κόστος της ενδοοικογενειακής βίας. Όπως αναφέρει το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, το κόστος της βίας που υφίστανται οι γυναίκες από τους συντρόφους τους στην Ελλάδα ανέρχεται στα 2,4 δισεκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο^[5].

Για την καταπολέμηση του τραγικού αυτού φαινομένου, θεσπίστηκε ο ν. 3500/2006. Κατά την Αιτιολογική Έκθεση του Σχεδίου Νόμου, σκοπός του νομοθετικού κειμένου είναι «η αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας στη βάση των αρχών της ελευθερίας, της αυτοδιάθεσης και της αξιοπρέπειας του ατόμου, ώστε να ενισχυθεί η αρμονική συμβίωση των προσώπων στο πλαίσιο της οικογένειας^[6]. Ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός^[7] των καταγγελλόμενων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας τα τελευταία χρόνια^[8] έχει οδηγήσει τον νομοθέτη σε αλληλέγγυες τροποποιήσεις του ν. 3500/2006 και του ΠΚ, με τελευταία αυτή του ν. 5172/2025, η οποία θα αποτελέσει και το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

I. Οι αλλαγές του ν. 5172/2025 για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας στον ν. 3500/2006

Ο ν. 5172/2025 ενσωμάτωσε την οδηγία (ΕΕ) 2024/1385, η οποία είχε ως στόχο την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της εξ οικείων βίας. Ο λόγος που η οδηγία

αφορούσε και τις δύο αυτές μορφές βίας είναι το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος της βίας κατά των γυναικών προέρχεται πρωτίστως από τον σύντροφο ή σύζυγο αυτών και δευτερευόντως από άλλα συγγενικά πρόσωπα. Ανεμφισβήτητα, η ενδοοικογενειακή βία πλήττει δυσανάλογα μεγάλο αριθμό γυναικών. Συνεπώς, κρίθηκαν αναγκαίες οι τροποποιήσεις στο σχετικό νομοθέτημα.

Η πρώτη τροποποίηση του ν. 5172/2025 στον ν. 3500/2006 αφορά την ενδοοικογενειακή απειλή. Πλέον, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών όποιος τελεί την πράξη του άρθρου 333 παρ. 1 εδ. β' ή της παρ. 1Α του ιδίου άρθρου, οι οποίες δεν τιμωρούνταν έως και τον ν. 5172/2025 στο πλαίσιο του ν. 3500/2006, οπότε τύγχαναν εφαρμογής οι αντίστοιχες διατάξεις του ΠΚ, οι οποίες όμως προέβλεπαν σημαντικά ελαφρύτερες ποινές. Το εδ. β' της παρ. του άρθρου 333 ΠΚ αφορά την επίμονη καταδίωξη ή παρακολούθηση από μεριάς του δράστη των κινήσεων και των δραστηριοτήτων του θύματος, ιδίως υπό τη μορφή των επανειλημμένων επισκέψεων του στο οικογενειακό, κοινωνικό ή εργασιακό περιβάλλον του θύματος, παρά την εκπνευσμένη αντίθετη βούληση του τελευταίου, προκαλώντας έτσι σε αυτό τρόμο ή ανησυχία. Πρόκειται για το λεγόμενο stalking, το οποίο έχει καταστεί μείζον πρόβλημα τα τελευταία χρόνια. Πράγματι, σύμφωνα με έρευνα, υπολογίζεται ότι το 20% των γυναικών ηλικίας 18 έως 74 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πέσει θύμα stalking^[9].

Η παρ. 1Α φαίνεται να ενσωματώνει το άρθρο 6 της σχετικής Οδηγίας, το οποίο αποσκοπεί στην τιμώρηση της λεγόμενης κυβερνοπαρακολούθησης. Η νέα τροποποίηση τιμωρεί με ποινή στέρησης της ελευθερίας τουλάχιστον 6 μηνών όποιον, στο πλαίσιο της

«τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών όποιος τελεί την πράξη του άρθρου 333 παρ. 1 εδ. β'»

^[3] <https://www.kethi.gr/nea/i-bia-kata-ton-gynaikon-se-arithmoys-0>, 28/02/2020 (τ.π. 27/10/2025)

^[4] Kontrafouris F., 51 Women Fall Victim to Domestic Violence Every Day in Greece, Greek Reporter, 24/11/2024, <https://greekreporter.com/2024/11/24/women-domestic-violence-greece/> (τ.π. 27/10/2025)

^[5] chrome-extension://efaidnbmnnnibpcaj-pgclefindmkaj/https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016.5475_mh0216770enn_pdf-web_20170215100603.pdf (τ.π. 01/11/2025)

^[6] Στεφανίδου Αν., Ενδοοικογενειακή βία: η έννοια της οικογένειας και η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 1

^[7] <https://www.iefimerida.gr/ellada/endooikogeneiaki-bia-17000-kataggelies-2025> (τ.π. 27/10/2025)

^[8] <https://training.improдова.eu/el/data-and-statistics-el/> (τ.π. 27/10/2025)

^[9] <https://diotima.org.gr/pente-erotiseis-kai-apantiseis-gia-ti/> (τ.π. 29/10/2025)

Ποινικό Δίκαιο

οικογένειας, θέτει άλλον υπό παρακολούθηση, συνεχή ή κατ' επανάληψη, με τη χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών, με σκοπό την ιχνηλάτηση ή την επιτήρηση των κινήσεων και των δραστηριοτήτων του, προκαλώντας σε αυτόν τρόμο ή ανησυχία. Παρά το γεγονός ότι δεν αναγράφεται ρητώς, η κυβερνοπαρακολούθηση πρέπει να λαμβάνει χώρα άνευ συναίνεσης του θύματος. Κατά την Οδηγία^[10], η παρενοχλητική κυβερνοπαρακολούθηση συνιστά μία νέα μορφή βίας, όπου ο δράστης χρησιμοποιεί την τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών ούτως ώστε να θεμελιώσει ή να εντείνει ήδη υπάρχουσα καταναγκαστική συμπεριφορά, να χειραγωγήσει και να παρακολουθήσει το θύμα, αποξενώνοντας το από τον στενό κοινωνικό του περίγυρο. Συχνά οι δράστες είναι άλλα μέλη της οικογένειας ή πρώην σύντροφοι, πράγμα που δικαιολογεί την ένταξή της εν λόγω ρύθμισης στο πλαίσιο του ν. 3500/2006.

Η επόμενη αλλαγή που ήλθε με το νέο νομοσχέδιο αφορά το άρθρο 10 του ν. 3500/2006, σχετικά με την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης. Κατά το προϊσχύσαν καθεστώς, όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλούσε μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρούνταν με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών. Πλέον, το νέο άρθρο 10 παραπέμπει ευθέως στην παρ. 3 του άρθρου 231 ΠΚ, θεσπίζοντας ιδαιτέρως επιβαρυντική κατάσταση. Η αλλαγή αυτή είναι απολύτως πετυχημένη κατά τον γράφοντα για δύο λόγους. Αρχικά, το άρθρο 231 παρ. 3 ΠΚ προβλέπει περισσότερους τρόπους παρεμπόδισης της απονομής δικαιοσύνης από ότι το παλιό άρθρο 10 του ν. 3500/2006, οπότε προσφέρει μεγαλύτερη προστασία. Τέλος, οι ποινές που προβλέπονται για την παραβίαση του άρθρου 231 παρ. 3 ΠΚ είναι βαρύτερες και άρα ταιριάζει περισσότερο στο πνεύμα του ν. 3500/2006,

κατά τον οποίο εγκλήματα του ειδικού μέρους του ΠΚ, όταν τελούνται εντός της οικογένειας, τιμωρούνται βαρύτερα από ότι συνήθως. Έτσι, με τη νέα ρύθμιση αν ο δράστης έχει τελέσει κάποιο πλημμέλημα του νόμου περί ενδοοικογενειακής βίας η απειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, ενώ σε περίπτωση κακουργήματος το ελάχιστο όριο της ποινής είναι 3 έτη. Στο προϊσχύσαν καθεστώς, φυλάκιση 3 ετών ήταν το μέγιστο όριο της ποινής. Η τωρινή αλλαγή δίνει τη δέουσα βαρύτητα στο εν λόγω εγκλημα. Με τον ν. 5172/2025 προστέθηκε ένα νέο άρθρο στον ν. 3500/2006. Πρόκειται για το άρθρο 10Α. Στην πρώτη παράγραφο αυτού επανεμφανίζεται ο θεσμός της υποτροπής, ο οποίος καταργήθηκε με τον νέο ΠΚ το 2019. Το παρόν άρθρο δίνει αυθεντική ερμηνεία της έννοιας, αντιμετωπίζοντας ως υπότροπο όποιον έχει καταδικαστεί αμετάκλητα σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών για αδίκημα ενδοοικογενειακής βίας που τέλεσε εντός των προηγούμενων δέκα (10) ετών από τον χρόνο τέλεσης της πράξης. Ενόψει της ερμηνείας από τον ίδιο τον νόμο, ορθότερο είναι να δεχθούμε ότι η κατάργηση της υποτροπής από το γενικό μέρος του ΠΚ δεν επηρεάζει την εφαρμογή της παρούσας διάταξης, όπως μέρος της νομολογίας^[11] και της θεωρίας^[12] υποστηρίζει ότι συμβαίνει και με την υποτροπή στον ν. 4139/2013 για την καταπολέμηση των εγκλημάτων περί εξαρτησιγόνων ουσιών. Συνεπώς, τέλεση εγκλημάτων του νόμου περί ενδοοικογενειακής βίας από υπότροπο δράστη θα οδηγεί στην αύξηση των ορίων της ποινής με βάση τα όσα ορίζονται στο άρθρο 82Α ΠΚ.

Η παρ. 2 του καινούργιου άρθρου απαγορεύει τη μετατροπή της ποινής σε εγκλήματα του ν. 3500/2006 για τα οποία έχει επιβληθεί ποινή στερητική της ελευθερίας άνω των 2 ετών και καταργεί το ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης για τις ίδιες περιπτώσεις. Ακόμα, προβλέπει ότι περιοριστικοί όροι που στοχεύουν στην προστασία του θύματος μπορούν να επιβληθούν και ως παρεπόμενη ποινή

«η κατάργηση της υποτροπής από το γενικό μέρος του ΠΚ δεν επηρεάζει την εφαρμογή της παρούσας διάταξης»

^[10] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX:32024L1385> (τ.π. 29/10/2025)

^[11] ΑΠ 521/2020 (ΣΤ, ΠΟΙΝΙΚΕΣ), ΑΠ 82/2023 (ΣΤ, ΠΟΙΝΙΚΕΣ) www.areiospagos.gr (τ.π. 27/11/2025)

^[12] Τοπαλνάνκος Π., Κολοκοτρώνης Β., Η υπαρκτική κρίση της υποτροπής του άρθρου 22 παρ. 2 περ. γ' Ν. 4139/2013 μετά από την κατάργηση των γενικών διατάξεων περί υποτροπής στον νΠΚ, ΤΝΠ Qualex, ΠοινΔικ, 12/2023, 21/12/2023, σελ. 1363 – 1372 (τ.π. 27/11/2025).

Ενδοοικογενειακή βία

μετά τη δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασης. Σε περίπτωση επιβολής παρεπόμενης ποινής η εκτέλεσή της δεν δύναται να ανασταλεί. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, εξυπηρετούνται έτσι οι αρχές της ειδικής και γενικής πρόληψης, αλλά συνάμα διευκολύνεται και η προστασία του θύματος από τον δράστη και η δυνατότητα να επαναφέρει τη ζωή του σε ομαλές συνθήκες^[13].

Στην παρ. 3 προβλέπονται περιοριστικοί όροι κατά το στάδιο της κύριας ανάκρισης. Μία από τις καινοτομίες της εν λόγω παραγράφου αφορά τη δυνατότητα πρωτογενούς επιβολής προσωρινής κάθειρξης και κατ' οίκον κράτησης με ηλεκτρονική επιτήρηση και για πλημμελήματα για τα οποία απειλείται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 1 έτους. Επιπροσθέτως, επανακαθορίζονται τα κριτήρια που εξετάζονται για την επιβολή προσωρινής κράτησης, καθώς τώρα, πέραν από τα κριτήρια που αναγράφονται στο άρθρο 286 ΚΠΔ, μπορούν να ληφθούν υπόψιν και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τέλεσης της πράξης και ιδίως το αν τελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα, ή κατά συρροή ή κατ' εξακολούθηση ή καθ' υποτροπή με την έννοια της παρ. 1, καθώς και η προσωπικότητά του εν γένει, εφόσον τα παραπάνω χαρακτηριστικά συνηγορούν ότι η μη επιβολή προσωρινής κράτησης καθιστά ιδιαίτερα πιθανή τη διάπραξη άλλων εγκλημάτων. Με την παρ. 4 δίνεται η δυνατότητα στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας που έχουν την ιδιότητα του υπαλλήλου του Δημοσίου ή λοιπών φορέων της Γενικής Κυβερνήσεως να υποβάλλουν αίτηση στην Υπηρεσία τους με την οποία να ζητάνε την απόσπαση – μετάθεσή τους σε αντίστοιχη θέση. Η αίτηση ετούτη διαβιβάζεται στον αρμόδιο εισαγγελέα, αφού πρώτα επισυναφθεί εισήγηση του φορέα υποδοχής των θυμάτων. Ο εισαγγελέας αξιολογεί με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και αποφασίζει επί τούτου και σε περίπτωση θετικής απόφασης, η απόσπαση ή η μετάθεση ολοκληρώνεται κατά προτεραιότητα και κατά παρέκκλιση οιασδήποτε γενικής ή ειδικής διάταξης περί απόσπασης και μετάθεσης υπαλλήλων.

Η πέμπτη παράγραφος προβλέπει ταχύτερο χρόνο περάτωσης της προδικασίας και παραπομπής στο ακροατήριο των κακουργημάτων του ν. 3500/2006. Συγκεκριμένα, τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 309 ΚΠΔ, ανεξαρτήτως

του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου παραπομπής, δυνάμει του οποίου μετά την περάτωση της κύριας ανάκρισης ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μεταβιβάζει τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος αν κρίνει ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής και περαιτέρω συμπλήρωση της ανάκρισης περιτεύει, προτείνει την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο στον πρόεδρο των εφετών και. Εάν συμφωνεί ο πρόεδρος των εφετών, τότε ο εισαγγελέας εφετών εκδίδει κλητήριο θέσπισμα εναντίον του οποίου δεν χωρεί προσφυγή. Με την επιλογή αυτή παρακάμπτεται η συνήθης διαδικασία αναφορικά με την παραπομπή κατηγορούμενου για κακούργημα στο ακροατήριο, η οποία απαιτεί σχετικό βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών. Τα επιχειρήματα υπέρ της αλλαγής αυτή ήταν η αποφυγή της «χρονοβόρας» διαδικασίας των συμβουλίων, ενόψει της επικαλούμενης από τον νομοθέτη έλλειψης αποδεικτικών δυσχερειών στα κακουργήματα του παρόντος νόμου, καθώς και η ανάγκη τόσο του θύματος όσο και του κατηγορούμενου για ταχεία διεξαγωγή της δίκης^[14].

Η έκτη παράγραφος αφορά τον χρόνο κράτησης του κατηγορούμενου σε περίπτωση αναβολής της εκδίκασης των αδικημάτων του άρθρου 1 του ν. 3500/2006 στο πλαίσιο του αυτοφώρου. Αν ο χρόνος αναβολής δεν υπερβαίνει τις 3 ημέρες ή κατ' εξαίρεση τις 5, κατ' αρχήν η κράτηση του κατηγορουμένου συνεχίζεται, εκτός και αν μετά την ακρόαση του θύματος κριθεί αιτιολογημένα από το δικαστήριο ότι δεν συντρέχει κίνδυνος τέλεσης νέων αδικημάτων. Εν αντιθέσει με την ειδική αυτή ρύθμιση, στα υπόλοιπα εγκλήματα η κράτηση σε περίπτωση αναβολής δεν μπορεί να υπερβεί τις 3 ημέρες, σύμφωνα με το άρθρο 424 ΚΠΔ.

Κατά την παρ. 7, δεν διατάσσεται παραπομπή σε άλλο ομοειδές και ισόβαθμο δικαστήριο σε περίπτωση αυτόφωρου εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας εναντίον δικαστικών λειτουργών, ακόμη και αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της του πρώτου εδαφίου του άρθρου 135 ΚΠΔ.

Στην όγδοη και τελευταία παράγραφο του άρθρου 10Α αναφέρεται πως ο εισαγγελέας που αναλαμβάνει την εκάστοτε υπόθεση εν-

«επανακαθορίζονται τα κριτήρια που εξετάζονται για την επιβολή προσωρινής κράτησης»

[13] Αιτιολογική Έκθεση ν. 5172/2025, σελ. 85.

[14] Αιτιολογική Έκθεση ν. 5172/2025, σελ. 86 – 87.

Ποινικό Δίκαιο

δοοικογενειακής βίας εξετάζει άμεσα και αυτεπαγγέλτως την περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 1532 εδ. ε' του ΑΚ αναφορικά με την άσκηση γονικής μέριμνας. Λεπτομερέστερα, εξετάζει αν έχει σημειωθεί παράβαση των καθηκόντων των γονέων για την άσκηση της επιμέλειας των ανήλικων τέκνων τους ή της περιουσίας τους ή καταχρηστική άσκηση ή αδυναμία άσκησης αυτών και εφόσον διαπιστώσει ότι επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός 90 ημερών, με δυνατότητα αιτιολογημένης παράτασης της προθεσμίας αυτής κατά 90 επιπλέον ημέρες. Εάν οι παραπάνω προϋποθέσεις δεν ανιχνευτούν, σημειώνει σχετικά στο σώμα της δικογραφίας.

Αλλαγή υπέστη και το άρθρο 11 παρ. 2 περ. γ', αναφορικά με τις προϋποθέσεις της ποινικής διαμεσολάβησης. Πλέον, ο δράστης πρέπει να υποσχεθεί ότι θα καταβάλει στο θύμα αποζημίωση και για την κάλυψη των άμεσων αναγκών αυτού σωρευτικά με όσα ήδη προβλέπονταν. Η αποζημίωση αυτή είναι ανεξάρτητη από αυτές που προβλέπονται στα άρθρα 914 και 932 του ΑΚ αναφορικά με τις αδικοπράξεις και την ηθική βλάβη και έρχεται σε πλήρη ευθυγράμμιση με το άρθρο 24 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385.

Οι αλλαγές στο πεδίο της ποινικής διαμεσολάβησης συνεχίστηκαν και στο άρθρο 12, το οποίο υπέστη πιο εκτεταμένες τροποποιήσεις από το άρθρο 11. Αρχικά, η παράγραφος 5 τροποποιείται και πλέον το τρίτο εδάφιο της παρέχει τη δυνατότητα στον εισαγγελέα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με αιτιολογημένη διάταξή του, να μη δεχθεί τη συμφωνία των μερών για ποινική διαμεσολάβηση, εάν θεωρήσει ότι η συμφωνία ετούτε έγινε υπό συνθήκες όπου το θύμα βρισκόταν σε κατάσταση μειωμένης ικανότητας συνειδητής επιλογής ή αν θεωρήσει ότι οι συνθήκες γύρω από την επίτευξη της συμφωνίας προσοικονομούν αρνητικές συνέπειες. Η κρίση του αυτή γίνεται κατόπιν εξέτασης συγκεκριμένων κριτηρίων που θέτει ο νόμος. Κατά κάποιους συγγραφείς, η παρούσα διάταξη εξειδικεύει τις διατάξεις περί πλάνης, απάτης και απειλής του ΑΚ που

καθιστούν τη δήλωση βούλησης ακυρωσιμη^[15]. Εναντίον της απορριπτικής απόφασης του εισαγγελέα μπορεί να στραφεί μονάχα το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η πράξη με προσφυγή ενώπιον του εισαγγελέα εφετών κατ' αναλογική εφαρμογή του άρθρου 52 ΚΠΔ.

Παράλληλα με την τροποποίηση της παρ. 5 προστέθηκε και η παρ. 5Α, δυνάμει της οποίας ο εισαγγελέας μπορεί να τροποποιήσει τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης και να τάξει νέους, είτε κατόπιν αίτησης του θύματος, είτε ακόμη και αυτεπαγγέλτως. Τέλος, όσον αφορά τις παρ. 6 και 7, αυτές άλλαξαν, ώστε να συμπεριλαμβάνουν τις διατάξεις των παρ. 5 και 5Α η πρώτη και της παρ. 5 η τελευταία.

Αλλαγές επήλθαν και στο κομμάτι των συνεπειών της αποτυχίας της ποινικής διαμεσολάβησης, όπως προβλέπονται στο άρθρο 13. Αρχικά, πλέον ως αποτυχία λογίζεται και η άσκηση ποινικής δίωξης του ίδιου δράστη για έγκλημα που εμπίπτει στο προστατευτικό πλαίσιο του παρόντος νόμου κατά τη διάρκεια της ποινικής διαμεσολάβησης, ενώ ως τώρα αποτυχία θεωρούνταν μονάχα η υπαίτια, από την πλευρά του δράστη φυσικά, μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης. Επιπροσθέτως, η απαγόρευση υποβολής νέου αιτήματος του δράστη για υποβολή σε διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης επεκτείνεται πλέον και σε κάθε μελλοντική υπόθεση με τον ίδιο στον ρόλο του δράστη, ενώ μέχρι πρότινος η απαγόρευση αφορούσε μόνο την τρέχουσα υπόθεση.

Στους περιοριστικούς όρους του άρθρου 18 προστέθηκαν και η απαγόρευση κάθε είδους επικοινωνίας με το θύμα, η παράδοση στην οικεία αστυνομική αρχή όπλων που νόμιμα κατέχει, η ηλεκτρονική του επιτήρηση με τη χρήση τεχνολογίας εντοπισμού θέσης και κίνησης, η εμφάνισή του στο οικείο αστυνομικό τμήμα και η παροχή στοιχείων επικοινωνίας διαθέσιμων στις αρχές ανά πάσα στιγμή. Επιπλέον, για την επιβολή τους προβλέπεται ρητώς και η συναξιολόγηση της προσωπικότητας του δράστη. Τέλος, προστίθεται και τέταρτη παράγραφος στο άρθρο 18 που προβλέπει δυνατότητα προσφυγής του δράστη

«Αλλαγές επήλθαν και στο κομμάτι των συνεπειών της αποτυχίας της ποινικής διαμεσολάβησης»

^[15] Τόλης Ευ., Ενδοοικογενειακή βία: Κατ' άρθρο ερμηνεία και νομολογία των ποινικών διατάξεων του ν.

3500/2006, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2025, σελ. 165.

Ενδοοικογενειακή βία

κατά των επιβληθέντων σε βάρος του περιοριστικών όρων εντός 10 ημερών από την κοινοποίηση της διάταξης επιβολής αυτών. Η προσφυγή γίνεται ενώπιον του συμβουλίου των πλημμελειοδικών, ενώ τυχόν παραβίαση περιοριστικού όρου τιμωρείται με φυλάκιση. Σε περίπτωση παραβίασης του περιοριστικού όρου της απαγόρευσης προσέγγισης του θύματος, το τελευταίο ενημερώνεται πάραυτα από τις αστυνομικές αρχές, εφόσον φυσικά αυτές έχουν διαπιστώσει την παραβίαση.

Με το αναθεωρημένο άρθρο 19 παρ. 2 προβλέπεται η εφαρμογή του άρθρου 227 ΚΠΔ, όταν πρόκειται για εξέταση ως μάρτυρα ανήλικου θύματος ενδοοικογενειακής βίας. Κατά συνέπεια, το ανήλικο θύμα εξετάζεται από τους προανακριτικούς υπαλλήλους και τους δικαστικούς λειτουργούς διά ειδικά εκπαιδευμένου πραγματογνώμονα, κατά κανόνα παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου παριστάμενου κατά τη διαδικασία, η οποία λαμβάνει χώρα στα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων της Εφετειακής Περιφέρειας ή σε ειδικά σχεδιασμένους χώρους. Η κατάθεσή του συντάσσεται εγγράφως και καταχωρίζεται σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο και προβάλλεται ηλεκτρονικά, άνευ φυσικής παρουσίας του στο ακροατήριο, ενώ σε περίπτωση αδυναμίας ηλεκτρονικής προβολής αναγιγνώσκεται η γραπτή κατάθεσή του στο ακροατήριο.

Στη νεοεισαχθείσα παρ. 3 του άρθρου 19 ορίζεται ότι κατά κανόνα το θύμα ενδοοικογενειακής βίας κλητεύεται νομίμως ως μάρτυρας στο ακροατήριο. Εμφανώς η διάταξη αναφέρεται σε ανήλικο θύμα ενδοοικογενειακής βίας. Το θύμα δύναται να απουσιάζει από το ακροατήριο, εφόσον προηγουμένως έχει αιτηθεί σχετικά. Σε αυτήν την περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εξέτασή του με τα ηλεκτρονικά μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 238Α ΚΠΔ ή την ανάγνωση των καταθέσεών του στο στάδιο της προανάκρισης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 363 παρ. 1 ΚΠΔ. Εμφανώς, η εν λόγω διάταξη αποσκοπεί στην προστασία της εύθραυστης ψυχολογικής κατάστασης του θύματος από φαινόμενα εκφοβισμού, αντιποίνων και δευτερογενούς θυματοποίησης^[16].

Η τελευταία τροποποίηση του ν. 5172/2025 στον ν. 3500/2006 συνίσταται στη διεύρυνση

του καταλόγου των επαγγελματιών που δυνάμει του άρθρου 23 παρ. 1 του τελευταίου υποχρεούνται να ενημερώσουν αμελλητί τις αρμόδιες δικωτικές αρχές για οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας υποπέσει στην αντίληψή τους. Ειδικότερα, εντάσσονται πλέον και οι φαρμακοποιοί και οι φυσικοθεραπευτές στον κατάλογο αυτών. Σε περίπτωση δε που το θύμα είναι ανήλικο, αρκούν μονάχα ενδείξεις διάπραξης εγκλήματος σε βάρος του για να καθίσταται υποχρεωτική η ενημέρωση των αρχών, ενώ έως τώρα έπρεπε να είχε διαπιστωθεί μετά βεβαιότητας η τέλεση του εγκλήματος. Η ίδια υποχρέωση εκτείνεται και στους ενήλικες. Όσον αφορά αυτή την υποχρέωση προβλέπεται κάμψη του επαγγελματικού απορρήτου. Παράλληλα, προβλέπεται ότι η αναφορά υποβάλλεται εγγράφως ή ηλεκτρονικά ή ακόμα και προφορικά με σύνταξη σχετικής έκθεσης, ενώ σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις δύναται να λάβει και τηλεφωνική μορφή η αναφορά, με καταχώρηση του περιεχομένου της κλήσης σε συναφές αρχείο της αστυνομίας.

II. Τροποποιήσεις του ν. 5172/2025 στον ΠΚ σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία

Ο κύριος όγκος των μεταρρυθμίσεων του ν. 5172/2025 που αποσκοπούν στην παροχή πληρέστερης προστασίας στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας εντοπίζεται στον ν. 3500/2006, ο οποίος άλλωστε είναι και το βασικό σχετικό νομοθέτημα. Εντούτοις, συναφείς τροποποιήσεις ανιχνεύονται και στον ΠΚ. Στο ειδικό μέρος του ΠΚ οι αλλαγές αφορούν τα άρθρα 315, 330 και 360 ΠΚ, ενώ στο γενικό μέρος σημαντική αλλαγή επήλθε στο άρθρο 110 ΠΚ.

Όσον αφορά το άρθρο 315 ΠΚ, αυτό είχε καταργηθεί με τη θέση σε εφαρμογή του νέου ΠΚ. Στην προηγούμενή του μορφή αφορούσε την έγκληση για τα εγκλήματα που τυποποιούνται στα άρθρα 308 και 314 ΠΚ. Με το άρθρο 5 του ν. 5172/2025 το άρθρο 315 ΠΚ επανέρχεται με τελείως άλλο περιεχόμενο. Πλέον τιμωρείται δυνάμει αυτού ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων με ποινή τουλάχιστον δύο ετών, ενώ ρητά

«Σε περίπτωση δε που το θύμα είναι ανήλικο, αρκούν μονάχα ενδείξεις διάπραξης εγκλήματος σε βάρος του για να καθίσταται υποχρεωτική η ενημέρωση των αρχών»

[16] Τόλης Ευ., όπ. π., σελ. 192.

Ποινικό Δίκαιο

θεωρείται ως ιδιαίτερα επιβαρυντική κατάσταση η ιδιότητα του δράστη ως μέλους της οικογένειας ή προσώπου που συνοικούσε με το θύμα. Το άρθρο 315 αποτελεί τον τρόπο εναρμόνισης του νομοθέτη με το άρθρο 3 πρωτίστως για την εγκληματική συμπεριφορά καθ' εαυτή και των άρθρων 10 και 11 της Οδηγίας για τις ποινές και τις επιβαρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, η Οδηγία κατηύθυνε τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν την τιμώρηση του ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων των γυναικών με ποινή φυλάκισης που ανέρχεται κατ' ελάχιστον στα 5 έτη με επιβαρυντική περίπτωση να συνιστά η τέλεσή της από μέλος της οικογένειας ή πρόσωπο που συνοικούσε με το θύμα. Η νέα διάταξη, τυπικά τουλάχιστον, τηρεί κατά γράμμα τις υποδείξεις της Οδηγίας.

Στο άρθρο 330 ΠΚ, το οποίο τιμωρεί την παράνομη βία, προστέθηκε και τρίτη παράγραφος, δυνάμει της οποίας τιμωρείται ο κατανγκαστικός γάμος, ήτοι η χρήση εξαναγκαστικών μέσων προκειμένου να αναγκαστεί άλλο πρόσωπο να συνάψει γάμο. Το έγκλημα αυτό τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών, σωρευτικά με χρηματική ποινή, ενώ και πάλι συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση του εγκλήματος από μέλος της οικογένειας ή από πρόσωπο που συνοικούσε το θύμα. Η συγκεκριμένη προσθήκη ήταν επιταγή του άρθρου 4 της Οδηγίας, ενώ η ποινή και οι επιβαρυντικές περιστάσεις ακολουθούν τις υποδείξεις των άρθρων 10 και 11.

Η τροποποίηση του άρθρου 360 ΠΚ, σχετικά με την παραμέληση εποπτείας ανήλικου – συμπαραστεκούμενου συνίσταται στην αύξηση των ποινών για το εν λόγω έγκλημα σε περίπτωση που ο δράστης είναι γονέας. Κατά το προϊσχύσαν δίκαιο, ο γονέας τιμωρούνταν με ποινή φυλάκισης έως 2 ετών. Πλέον, η ποινή φυλάκισης δύναται να φτάσει τα 3 έτη σωρευτικά με χρηματική ποινή, ενώ, αν η πράξη ενέχει στοιχεία βίας και στρέφεται κατά ανήλικου θύματος ή είναι πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός 1 έτους και χρηματική ποινή τουλάχιστον 10.000 ευρώ. Εκ πρώτης όψεως, η τροποποίηση ετούτη δεν φαίνεται να σχετίζεται με την ενδοοικογενειακή βία, καθώς ο γονέας δεν ασκεί άμεσα κάποια μορφή βίας στο τέκνο. Η οπτική αυτή όμως δεν είναι απολύτως ορθή.

Το συγκεκριμένο άρθρο εντάσσεται στο κεφάλαιο των εγκλημάτων σχετικά με την οικογένεια, οπότε το θιγόμενο έννομο αγαθό, πέραν από την ανηλικότητα, είναι και η οικογένεια. Θύμα του εν λόγω εγκλήματος είναι ο ίδιος ο ανήλικος, καθώς η παραμέληση του γονέα κατά την έννοια του άρθρου οδηγεί στη διάπραξη εγκλήματος εκ μέρους του και, άρα, συμβάλλει αρνητικά στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, με συνέπειες παρόμοιες με αυτές της άμεσης άσκησης ενδοοικογενειακής βίας στην ψυχολογική εξέλιξή του. Συνεπώς, αποτελεί και αυτή η συμπεριφορά μία, έμμεση έστω, μορφή βίας, η οποία τιμωρείται αυστηρότερα όταν τελείται από γονέα. Η τελευταία τροποποίηση αφορά το άρθρο 110 ΠΚ, σχετικά με την υφ' όρον απόλυση του καταδικασθέντος. Πλέον, για συγκεκριμένα εγκλήματα, μεταξύ των οποίων και των εγκλημάτων του ν. 3500/2006, ο παριστάμενος προς υποστήριξη κατηγορίας μπορεί να καταθέσει γραπτό υπόμνημα ενώπιον της γραμματείας του συμβουλίου πλημμελειοδικών που αποφασίζει σχετικά με την υφ' όρον απόλυση του καταδικασμένου, αφού πρώτα υποβάλει σχετικό αίτημα στον αρμόδιο εισαγγελέα. Επιπροσθέτως, ο παριστάμενος προς υποστήριξη ειδοποιείται σε περίπτωση υφ' όρον απόλυσης του καταδικασμένου, ασχέτως του αν υπέβαλε αίτημα για κατάθεση υπομνήματος σχετικά με την απόλυση.

Η τελευταία αυτή τροποποίηση αποσκοπεί στο να δώσει λόγο στο θύμα ή, εάν αυτό έχει αποβιώσει συνεπεία του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας στους υπόλοιπους δικαιούμενους να παρασταθούν προς υποστήριξη της κατηγορίας, σχετικά με την αποφυλάκιση του καταδικασθέντος. Έτσι, μπορεί να αναπτύξει στο σχετικό υπόμνημα τις ενστάσεις του αναφορικά με την υφ' όρον απόλυση του δράστη, οι οποίες φυσικά μπορούν να οδηγήσουν και στη μη χορήγηση της υφ' όρον απόλυσης, εξασφαλίζοντας στο θύμα την ψυχική του ηρεμία και την σωματική του ακεραιότητα. Παρόμοιους στόχους εξυπηρετεί και η ενημέρωση του παριστάμενου προς υποστήριξη σε περίπτωση υφ' όρον απόλυσης του δράστη.

«Στο άρθρο 330 ΠΚ, το οποίο τιμωρεί την παράνομη βία, προστέθηκε και τρίτη παράγραφος, δυνάμει της οποίας τιμωρείται ο κατανγκαστικός γάμος»

Ενδοοικογενειακή βία

III. Τα μείζονα προβλήματα των τροποποιήσεων του ν. 5172/2025

Παρά το γεγονός ότι απαιτούνται αρκετές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να ελαττωθεί το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, δεν είναι βέβαιο ότι ο ν. 5172/2025 στράφηκε προς την ορθή κατεύθυνση. Όπως θα εκτεθεί παρακάτω, αρκετές από τις διατάξεις που αποπειράθηκαν να ενσωματώσουν την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385 στην ελληνική έννομη τάξη έγιναν πλημμελώς, ενώ σε άλλα σημεία παρατηρείται διόλου αμελητέα απόκλιση των διατάξεων του νομοσχεδίου από θεμελιώδεις αρχές του φιλελεύθερου ποινικού δικαίου που κατοχυρώνονται τόσο στο Σύνταγμα όσο και σε διεθνή κείμενα^[17]. Αυτό ήταν ως έναν βαθμό αναμενόμενο, καθώς για τη σύνταξη του νομοθετήματος δε συστάθηκε νομοπαρασκευαστική επιτροπή, πρακτική η οποία είναι αντίθετη στους κανόνες της καλής νομοθέτησης, πράγμα που επικρίθηκε σφόδρα και από την Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων^[18]. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητο να επεκταθούμε σε διατάξεις του ν. 5172/2025 που εμφανίζουν είτε τεχνικές είτε δογματικές πλημμέλειες.

Η πρώτη αλλαγή που χρήζει κριτικής είναι η προσθήκη του άρθρου 10Α στον ν. 3500/2006, καθώς πολλές από τις παραγράφους του εμφανίζουν σημαντικά προβλήματα. Αρχικά, η παρ. 2 ορίζει ότι οποιαδήποτε στερεητική της ελευθερίας ποινή άνω των 2 ετών που επιβάλλεται δεν μετατρέπεται, ούτε αναστέλλεται με κανέναν τρόπο, στερώντας μέχρι και από την έφεση το ανασταλτικό του αποτέλεσμα. Πρόκειται για μία αλλαγή επί τα χείρω όσον αφορά τη θέση του κατηγορουμένου, στο πλαίσιο μίας ολοένα και αυξανόμενης τιμωρητικής διάθεσης του εγχώριου νομοθέτη. Κατά συνέπεια, οι παρ. 5 και 6 του άρθρου 99 ΠΚ που δίνουν τη δυνατότητα μερικής έκτισης της ποινής και αναστολής του υπολοίπου μέρους δεν μπορούν να εφαρμοστούν στα πλημμελήματα του νόμου περί ενδοοικογενειακής βίας. Ακόμα, η συγκεκριμένη παράγραφος εναντιώνεται στο άρθρο 497 παρ. 2 του ΚΠΔ, όπου σε περίπτωση επιβολής φυ-

λάκισης η έφεση έχει κατά κανόνα ανασταλτικό αποτέλεσμα, εκτός και αν το δικαστήριο διατάξει αλλιώς, μονάχα όμως με ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία. Ακόμα και σε ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης το δικαστήριο διατηρούσε το δικαίωμα να αποδώσει ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση σύμφωνα με το άρθρο 497 παρ. 4 ΚΠΔ, εξετάζοντας τα κριτήρια της παρ. 8. Η νέα προσθήκη στερεί πλήρως τα προαναφερθέντα δικαιώματα από το δικαστήριο και αντιμετωπίζει τα εγκλήματα της ενδοοικογενειακής βίας πιο αυστηρά από τα σχετικά με την εγκληματική οργάνωση αδικήματα κατά το άρθρο 187 παρ. 5 ΠΚ!

Όπως εύστοχα παρατηρεί η Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων^[19], πρόκειται για μία κατάφωρη παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας όπως ορίζεται στο άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ, καθώς ακόμα και κάποιος που καταδικάστηκε σε πρώτο βαθμό θεωρείται αθώος μέχρι και την έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης. Παραβιάζεται προδήλως η αρχή της αναλογικότητας του άρθρου 25 παρ. 1 Σ, καθώς αποκλείει παντελώς το δικαίωμα της έφεσης ακόμα και από ποινές φυλάκισης, ενώ κατά κανόνα αυτό μπορεί να χορηγηθεί ακόμα και σε ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης, ενώ αντιστρατεύεται και την αρχή διάκρισης των εξουσιών του άρθρου 26 Σ, αφού εκμηδενίζει τη δυνατότητα δικαιοδοτικής κρίσης των δικαστών ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα. Το εσφαλμένο της επιλογής μεγεθύνεται από το γεγονός ότι τα εγκλήματα της ενδοοικογενειακής βίας συχνά μαστίζονται από αποδεικτικές δυσχέρειες και έτσι υπάρχει αυξημένος λανθασμένων δικαιοδοτικών κρίσεων. Επίσης, υπάρχει η πιθανότητα οι δικαστές, φοβούμενοι να καταδικάσουν κάποιον ενόψει της αυστηρότητας των ρυθμίσεων, να οδηγούνται σε περισσότερες αθωωτικές αποφάσεις, πλήττοντας ακόμα περισσότερο το ελάχιστο θύμα και αποτρέποντας άλλα θύματα από το να προβαίνουν σε καταγγελίες. Συνεπώς, τα δικαστήρια πρέπει να μην εφαρμόζουν την εν λόγω διάταξη, κρίνοντας αυτήν αντισυνταγματική, ενώ από την πλευρά

«Η πρώτη αλλαγή που χρήζει κριτικής είναι η προσθήκη του άρθρου 10Α στον ν. 3500/2006, καθώς πολλές από τις παραγράφους του εμφανίζουν σημαντικά προβλήματα»

^[17] Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Παρατηρήσεις της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης,

<https://hcba.gr/news/announcements/372/>, 07/01/2025, σελ. 2 (τ.π. 30/10/2025).

^[18] Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, όπ. π., σελ. 1.

^[19] Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, όπ. π., σελ. 8.

Ποινικό Δίκαιο

του ο νομοθέτης πρέπει να προβεί σε άμεση κατάργησή της.

Η παρ. 3 κρίνεται και αυτή εξόχως προβληματική. Η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης και κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση στα πλημμελήματα του ν. 3500/2006 που τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 1 έτους εύλογα έχει χαρακτηριστεί ως ανεπίτρεπτη δικαιοκρατική οπισθοδρόμηση^[20], αφού εδώ και αρκετές δεκαετίες οι περισσότερες μεταβολές στο πεδίο της προσωρινής κράτησης αποσκοπούσαν στην κατάργησή της στα πλημμελήματα. Μοναδική εξαίρεση έως τώρα ήταν ανθρωποκτονία από αμέλεια κατά συρροή, η οποία όμως δυνητικά τιμωρείται με φυλάκιση έως 10 έτη και αφορά πολύ βαρύτερη προσβολή ενόμων αγαθών από τα πλημμελήματα της ενδοοικογενειακής βίας. Σημειωτέον ότι πρωτογενώς προσωρινή κράτηση και κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση δεν επιβάλλονται ούτε για την ανθρωποκτονία από αμέλεια που έχει ως ελάχιστο όριο ποινής τα 2 έτη. Οπότε, και εδώ, εντοπίζεται δυσανάλογα δυσμενής μεταχείριση για εγκλήματα χαμηλής σχετικά απαξίας. Επιπλέον, η προσθήκη νέων κριτηρίων για την απόφαση περί επιβολής προσωρινής κράτησης, πλέον αυτών του άρθρου 286 ΚΠΔ για τα κακουργήματα με ποινή κάθειρξης έως 10 έτη θα έχει ως αποτέλεσμα την ευκολότερη επιβολή του δυσμενέστερου μέσου δικονομικού καταναγκασμού. Μάλιστα, το κριτήριο της ιδιαίτερης σκληρότητας ενέχει στοιχεία υποκειμενικότητας, ιδίως εφόσον η πράξη βρίσκεται ακόμη στο στάδιο διερεύνησης. Δυνάμει των παραπάνω κρίνουμε ότι και αυτή η διάταξη πρέπει να καταργηθεί.

Η παρ. 5 του άρθρου 10Α αποτελεί και αυτή ένα βήμα προς τη λάθος κατεύθυνση. Πιο ειδικά, δυνάμει της παραγράφου αυτής προβλέπεται ταχύτερη εισαγωγή της υπόθεσης ενδοοικογενειακής βίας στο ακροατήριο, εφόσον αυτή αφορά κακούργημα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 309 ΚΠΔ. Πλέον η παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο δεν θα περνάει από το φίλτρο του συμβουλίου πλημμελειοδικών, γεγονός που αναμφίβολα θα οδηγήσει σε μεγαλύτερο αριθμό υποθέσεων που φθάνουν στα δικαστήρια, επιβαρύνοντας σημαντικά το σύστημα απονομής δικαιοσύνης.

Η αύξηση του διαστήματος κράτησης του δράστη σε περίπτωση αναβολής στην αυτόφωρη διαδικασία και η κατ' εξαίρεση μονάχα άρση αυτής, κατόπιν ακροάσεως του θύματος στην παρ. 6 αποτελεί βαρύτερη και αδικαιολόγητη απόκλιση από τη γενική ρύθμιση του άρθρου 424 ΚΠΔ. Για μία ακόμα φορά σε αυτό το νομοσχέδιο ο νομοθέτης μειώνει τις εξουσίες του δικαστηρίου. Πλέον ο κανόνας θα είναι η κράτηση του δράστη και μόνο κατόπιν διαβεβαίωσης από πλευράς του θύματος ότι δεν συντρέχει κίνδυνος διάπραξης νέων εγκλημάτων θα μπορεί να μείνει ελεύθερος ο δράστης, το οποίο είναι μάλλον απίθανο.

Περιττή θεωρείται και η νέα ρύθμιση του άρθρου 12 παρ. 5 του ν. 3500/2006, δυνάμει της οποίας ο εισαγγελέας μπορεί, έστω και κατ' εξαίρεση, να απορρίψει τη συμφωνία των μερών για διαμεσολάβηση. Η ρύθμιση αυτή αντιστρατεύεται την εκπαιδευμένη βούληση των μερών, αγνοώντας το ότι όλη η διαδικασία της διαμεσολάβησης στηρίζεται πάνω σε αυτήν. Άλλωστε, το άρθρο 13 παρ. 3 ΚΠΔ δίνει στον εισαγγελέα τη δυνατότητα να ανακαλέσει τα αποτελέσματα της ποινικής διαμεσολάβησης εάν αυτή δεν ολοκληρωθεί από υπαιτιότητα του δράστη. Αντιθέτως, η προσθήκη της παρ. 5Α στην οποία προβλέπεται η δυνατότητα τροποποίησης της ποινικής διαμεσολάβησης, ενόψει αίτησης του θύματος ή εμφάνισης νέων δεδομένων είναι μία σωστή επιλογή, η οποία βέβαια εξαλείφει την ανάγκη ύπαρξης της προαναφερθείσας ικανότητας του εισαγγελέα να μη δεχθεί τη συμφωνία.

Η δυνατότητα ανάγνωσης της κατάθεσής που έδωσε το ενήλικο θύμα κατά την προανάκριση, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 363 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως εισήχθη με τον ν. 5172/2025, αντιστρατεύεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου να προβεί στην εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας προκειμένου να έχει μία το δυνατόν πληρέστερη υπεράσπιση. Είναι αντίθετη δηλαδή στο άρθρο 6 παρ. 3 στ. δ' της ΕΣΔΑ, καθώς τα ενήλικα θύματα δεν είναι τόσο εύλωτα όσο τα ανήλικα, ούτως ώστε να δικαιολογείται μία τέτοια απόκλιση, πολλώ δε μάλλον όταν συχνά αποτελούν τους μοναδικούς

«σε αυτό το νομοσχέδιο ο νομοθέτης μειώνει τις εξουσίες του δικαστηρίου»

^[20] Ένωση Ελλήνων Ποινολόγων, όπ. π., σελ. 9.

Ενδοοικογενειακή βία

μάρτυρες κατηγορίας. Κάμπτεται έτσι ανεπίτρεπτα η δυνατότητα του φερόμενου ως δράστη να υπερασπισθεί τον εαυτό του.

Οι πιο πάνω προβληματικές τροποποιήσεις αφορούσαν αποκλειστικά διατάξεις του ν. 3500/2006. Ζητήματα, όμως, εμφανίζουν και οι αλλαγές του ΠΚ, οι οποίες δεν αφορούν μόνο την ενδοοικογενειακή βία, αλλά συνδέονται με αυτήν, όπως παρατηρήθηκε στη σχετική ενότητα της μελέτης. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητο να υπογραμμισθούν οι αστοχίες και αυτών των τροποποιήσεων.

Η πρώτη σημαντική αφορά το νεοεισαχθέν άρθρο 315 ΠΚ, σχετικά με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων. Η εγκληματική αυτή συμπεριφορά συχνά έχει ως δράστες μέλη της οικογένειας του θύματος, οπότε είναι άκρως σημαντικό το να σταθούμε στις ατέλειες της ενόψει της θεματικής της μελέτης. Το μεγάλο πρόβλημα αυτής της διάταξης είναι ότι ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων μπορούσε ήδη να υπαχθεί στη βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη του άρθρου 310 παρ. 2 εδ. β' ΠΚ^[21]. Μάλιστα, η παρ. 3 του εν λόγω άρθρου προβαίνει σε μία ενδεικτική αναφορά των περιπτώσεων που μπορούν να ενταχθούν στη βαριά σωματική βλάβη και ανάμεσα σε αυτές βρίσκεται και ο σοβαρός ακρωτηριασμός. Η αποκοπή των γυναικείων γεννητικών οργάνων μόνο ως σοβαρός ακρωτηριασμός μπορεί να κατανοηθεί και μία τέτοια ρύθμιση θα ήταν απόλυτα συμβατή και με το ισχύον ελληνικό δίκαιο όσο και με τις απαιτήσεις του Ενωσιακού νομοθέτη για όσο το δυνατόν πληρέστερη προστασία των γυναικών από έμφυλες διακρίσεις. Δυστυχώς, η διάταξη αυτή τιμωρεί καταρχήν ως πλημμέλημα το συγκεκριμένο έγκλημα.

Περαιτέρω προβλήματα δημιουργούνται με την ύπαρξη ρήτρας επικουρικότητας στην εν λόγω διάταξη, ιδίως σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 315 ΠΚ, στην οποία θεσπίζεται διακρινόμενο εκ του αποτελέσματος έγκλημα. Συγκεκριμένα, αν κάποια από τις περιγραφόμενες στην παρ. 1 πράξεις που αφορούν τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων οδηγήσει στον θάνατο ή

τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, τότε ο δράστης τιμωρείται με κάθειρξη. Αρχικά, δεν είναι κατανοητό γιατί ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων δεν θεωρείται από μόνος του βαριά σωματική βλάβη. Κατά δεύτερον, από τη στιγμή που δεν είναι βαριά σωματική βλάβη ο ακρωτηριασμός αυτός, τότε ενεργοποιείται η ρήτρα επικουρικότητας της παρ. 1; Η συρροή με το άρθρο 310 ΠΚ αποκλείεται γιατί ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων δεν θεωρείται ως βαριά σωματική βλάβη από μόνη της. Η βαριά σωματική βλάβη μπορεί να είναι μόνο αποτέλεσμα, πιθανώς από χρήση «καταάλληλου» εξοπλισμού, όμως τότε εφαρμογή βρίσκει η παρ. 2 του ιδίου άρθρου. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η ρήτρα επικουρικότητας μάλλον περιττεύει, ενώ το ύψος της επαπειλούμενης ποινής δείχνει ότι ο νομοθέτης ενσωμάτωσε πλημμελώς την Οδηγία, με αποτέλεσμα αντί να ενισχύσει την προστασία των γυναικών και των κοριτσιών που υφίστανται τέτοια εγκλήματα να ελαττώνει τις ποινικές συνέπειες για τους δράστες.

Το τελευταίο μείζον ζήτημα του ν. 5172/2025 άπτεται της συμμετοχής του παριστάμενου προς υποστήριξη κατηγορίας στη διαδικασία χορήγησης απόλυσης υπό όρο στον κατάδικο. Τα προβλήματα εδώ είναι πολλαπλά. Αρχικά, πρέπει να τονισθεί ότι ο παριστάμενος προς υποστήριξη κατηγορίας δεν έχει κανένα δικαίωμα να εκφέρει άποψη επί της ποινής και περί των ελαφρυντικών περιστάσεων που επικαλείται ο κατηγορούμενος με τους σχετικούς αυτοτελείς του ισχυρισμούς. Μάλιστα, οποιαδήποτε συμμετοχή του παριστάμενου προς υποστήριξη κατηγορίας στο στάδιο διαμόρφωσης της ποινής του κατηγορούμενου έχει ως αποτέλεσμα την απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας κατά τα άρθρα 367 παρ. 1 και 171 παρ. 3 ΚΠΔ. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο της χώρας στην ΟΛΑΠ 2/2022. Πράγματι, στην εν λόγω υπόθεση ο ΑΠ αποφάνθηκε ότι στον υποστηρίζοντα την κατηγορία δίνεται λόγος μονάχα επί της ενοχής του κατηγορουμένου^[22]. Όπως εύστοχα αναφέρει ο Δρ. Γεώργιος Σουλίκος, ο ίδιος ο

«Το τελευταίο μείζον ζήτημα του ν. 5172/2025 άπτεται της συμμετοχής του παριστάμενου προς υποστήριξη κατηγορίας στη διαδικασία χορήγησης απόλυσης υπό όρο στον κατάδικο»

^[21] Τοπαλνάνκος Π., Αφιέρωμα – Ν 5172/2025 (ΦΕΚ Α' 10/29.1.2025) – Οι αλλαγές σε ΠΚ, ΚΠΔ και Ν. 3500/2006 – Οι διατάξεις των άρθρων 5 – 9, 24 του Ν 5172/2025 (: 110, 184, 315, 330, 333, 337 ΠΚ),

TNP Qualex, ΠοινΔικ, 2/2025, 28/02/2025, σελ. 184 – 188 (τ.π. 27/11/2025).

^[22] ΟΛΑΠ 2/2022, www.anciospagos.gr (τ.π. 01/11/2025).

Ποινικό Δίκαιο

τίτλος «παριστάμενος προς υποστήριξη κατηγορίας» φανερώνει ότι ο ρόλος του τελειώνει με την απόφαση επί της ενοχής του κατηγορουμένου^[23]. Δεν υπερασπίζεται την ποινή ο παριστάμενος, αλλά μόνο την κατηγορία. Με την καταδικαστική απόφαση του δικαστηρίου δεν υπάρχει πλέον κατηγορία για να υποστηρίξει. Επιπλέον, ο παριστάμενος προς υποστήριξη κατηγορίας δεν έχει το δικαίωμα έφεσης επί της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, είτε αυτή είναι αθωωτική είτε είναι καταδικαστική.

Η νεοπαγής ρύθμιση έρχεται σε πλήρη αντίφαση με την έννοια της υφ' όρον απόλυσης, αφού δίνει τη δυνατότητα στον παριστάμενο προς υποστήριξη της κατηγορίας να παρέμβει στο στάδιο της σωφρονιστικής μεταχείρισης του καταδικασθέντος, ενώ ανάλογη ευχέρεια δεν του έδινε ούτε στην επί του ακροατηρίου διαδικασία. Ο παριστάμενος προς υποστήριξη κατηγορίας δεν μπορεί να γνωρίζει σχετικά με το κατά πόσον ο καταδικασμένος δράστης έχει σωφρονιστεί και κατά συνέπεια δεν δικαιούται να έχει και λόγο επί της απόλυσής του. Ο σωφρονισμός ενός καταδίκου και η υλοποίηση της ποινής είναι αποκλειστικά και μόνο δουλειά της συντεταγμένης πολιτείας και έτσι πρέπει να παραμείνει. Δυστυχώς, πλέον ανοίγει ο δρόμος προς έτι μεγαλύτερη καταπάτηση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, αφού ο παριστάμενος προς υποστήριξη της κατηγορίας μπορεί να επανέλθει εκ νέου στο στάδιο εκτέλεσης της ποινής και να συμβάλλει στην παραμονή του ήδη καταδικασμένου δράστη στο σωφρονιστικό κατάστημα, πολλώ δε μάλλον όταν πρόκειται για εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας, όπου οι φόβοι των θυμάτων και η τιμωρητική τους διάθεση πιθανώς να μην έχουν καταλαχιάσει με το πέρασμα των χρόνων. Για τους λόγους αυτούς η παρούσα διάταξη πρέπει να καταργηθεί πριν τεθεί σε εφαρμογή.

Επισκόπηση

Αναμφίβολα, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μία από τις μεγάλες μάστιγες των σύγχρονων κοινωνιών. Εξάλλου, οι αριθμοί είναι τέτοιοι που δεν χωρούν αμφισβήτησης. Αυτό

δημιουργεί πρόσθετο βάρος για τον νομοθέτη, ο οποίος καλείται να μελετήσει σε βάθος ώστε να θεσπίσει τα κατάλληλα μέτρα για τον μετριασμό του φαινομένου. Ο Έλληνας νομοθέτης τα τελευταία χρόνια έχει δείξει διάθεση να λάβει μέτρα προς αυτήν την κατεύθυνση. Παρά ταύτα, η κατεύθυνση που επιλέγει συχνά δεν είναι η κατάλληλη. Στην παρούσα μελέτη σχετικά με τις αλλαγές που επέφερε ο ν. 5172/2025 για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας παρατηρήθηκαν αρκετές αστοχίες, με μερικές από αυτές να δυσχεραίνουν το πλαίσιο προστασίας των θυμάτων, ενώ άλλες να καταπατούν συνταγματικά αλλά και διεθνώς κατοχυρωμένα δικαιώματα των κατηγορουμένων. Ο ν. 5172/2025 έχει έντονα τιμωρητικό χαρακτήρα. Προφανώς ο νομοθέτης έκρινε ότι περισσότερο αυστηρότητα έχει ισχυρότερα αποτρεπτικά αποτελέσματα καίτοι το αφήγημα αυτό καταρρέει αν αναλογιστεί κανείς ότι οι τελευταίες νομοθετικές παρεμβάσεις είχαν και εκείνες ιδιαίτερα τιμωρητικό χαρακτήρα και δεν οδήγησαν σε μείωση της εγκληματικότητας στο υπό έρευνα πεδίο, ειδικά δεν θα υπήρχε καν λόγος για τις νέες αλλαγές.

Κατά την άποψη του γράφοντος, ο ν. 5172/2025 έχει λίγα θετικά στοιχεία σχετικά με την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας. Ένα σημαντικό μέρος των τροποποιήσεων χρήζει άμεσης αλλαγής και σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις επιβάλλεται η κατάργηση. Δυστυχώς, οι αλλαγές που απαιτούνται για να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά η ενδοοικογενειακή βία είναι πολύ πιο σύνθετες από την εύκολη επιλογή της αύξησης των ποινών και τη διαρκώς αυξανόμενη στέρξη δικαιωμάτων των δράστών σε βαθμό που να κάμπτεται το τεκμήριο της αθωότητας και να αποκτάνε λόγο τα θύματα επί του αν τα σωφρονιστικά καταστήματα επιτέλεσαν άξια το καθήκον τους. Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει έχουν πρωτίστως επιμορφωτικό χαρακτήρα με έμφαση στη διαπαιδαγώγηση των πολιτών ήδη από νεαρή ηλικία σχετικά με ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας και ισότητας των φύλων, καθώς όπως βλέπουμε πηγή της πρώτης είναι σε μεγάλο βαθμό η έλλειψη αποδοχής της

«η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μία από τις μεγάλες μάστιγες των σύγχρονων κοινωνιών»

^[23] Συλλίκος Γ., Η παρέμβαση του υποστηρίζοντος την κατηγορία στην υπό όρο απόλυση με τον Ν. 5172/2025, Πράξη & Λόγος του Ποινικού Δικαίου,

Τεύχος 4, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 1018 (1013 – 1024).

Ενδοοικογενειακή βία

δεύτερης. Συνάμα, παρόμοια μέτρα θα έπρεπε να ληφθούν και για άτομα μεγαλύτερων ηλικιών που είναι ήδη γονείς, σύντροφοι ή σύζυγοι. Συνελόντι ειπείν, για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας θα ήταν σοφότερο και πολύ πιο αποτελεσματικό κατά τον γράφοντα οι αλλαγές να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις και τις επιταγές της Σύμ-

βασης της Κωνσταντινούπολης παρά να εξαντλούνται στη δημιουργία εξοντωτικών ποινικών πλαισίων. Αυτές οι αλλαγές είναι πραγματικά τολμηρές και αναμφίβολα πολύ πιο ουσιώδεις.

.....